

Kapitola 11

Julius Zeyer vzbudil tajemným způsobem dvakrát můj zájem o Itálii. S jeho *Piou Tolomejskou* je nerozlučně spojena má až chorobná láska pro Sienu. Jeho duch bloudil kteréhosi letního odpoledne před více než třiceti lety v půvabném, jemu patřivším domku ve Hvězdě u Prahy, již na samém konci obce směrem k Bílé hoře. Prý zde básník vlastníma rukama zbudoval dřevěný altánek, k němuž jsem proto vzhlížel v hlubokém, vroucím zanícení.

Nuže, onoho odpoledne jsem seděl v pokoji ve společnosti vzácného muže a sochaře Josefa Maudera. Domácí paní, Anna Lauermannová (Felix Téver) byla nám jemnou hostitelkou. Náhle se svezla řeč na vodňanského básníka. Mauder poznamenal, že se Zeyer často těšival, že spatří nedaleko Sieny položené toskánské městečko San Gimignano.

Jen to jméno vyslovil, proběhla mnou sladká předtucha. Hudba těch slov mne okouzila.

Mauder dodal: „Byl-li Zeyer skutečně v tom městě, jsem se od něho nedověděl. Blouznil však o něm jako o jedinečné stavitelské kráse a vzácnosti. Prý zůstalo od jedenáctého století stejné.“ Pak se mluvilo o něčem jiném a já se pak s Mauderem vrátil pěšky do Prahy v příjemné zábavě.

Nedlouho potom jsem na jaře jel ze Sieny do Florencie. Byla to už bůhvíkolikátá cesta touto překrásnou krajinou.

Vlak zastavil v Poggibonsi, kde jsem musil přestupovat. Sotva jsem se octl na peroně, obstoupilo mne několik vozků a jednohlasně křičeli: „San Gimignano“ tolik a tolik lir, „město staré, patnáct věží!“, inu chválili a litovali.

Jeden z nich si všiml, že se mi při jménu města zajiskřilo v očích – vzpomněl jsem Maudera a Zeyera –, dotěrný, ale dobrácký chlapík se zmocnil mé aktovky a takřka násilím mne vedl před nádraží. Ať jsem chtěl, nebo se bránil, táhl mne k svému drobnému kočárku s koníkem, na jehož hlavě se tyčilo barevné péro. Abych prý přerušil jízdu, obstará mi v kanceláři záznam, ale já už byl tak jak tak rozhodnut. Chtělo se mi mocně do San Gimignana.

Ochotný kočí odběhl s mým lístkem, za chvíli tu byl s potvrzením, já už seděl ve voze, běloušek netrpělivě přeshlapoval, mladý vozka se vyšvihl na kozlík a – jelo se.

Ano, jelo se – a já byl náhle tak vděčný tomu zuřivému kočímu, že mne donutil k výletu.

Cesta stoupala, krajina stále líbeznější, ale bez jakékoli banální sladkosti. Po obou stranách kopce, zase pinie, cypřiše, olivy, akáty a co jiných starých stromů v charakteristických skupinách.

Nebe hluboce modré – bylo po páté odpoledne – kolem dokola klid, zvonily jen podkovy koníčka, který se tužil a poslechl i pouhé švihnutí bičem ve vzduchu.

Asi za půl hodiny se kočí obrátí a volá, ukazuje bičem před sebe: „Ecco, San Gimignano!“

Napjal jsem zrak a užasl. To, co jsem v dálce spatřil, v této zemi a v této chvíli mého úplného štěstí, zarylo se mi do mysli pro celý život. Mnohokrát a mnohokrát jsem jel

touto cestou sám, ve společnosti, vozem taženým koněm, autem a vždy jsem nedočkavě hleděl před sebe, až se mi zjeví obrysy tohoto jedinečného města vysoko na vrcholu pohorí, – ale nikdy nebyl dojem takový, jako při této první jízdě.

Z ničeho nic v krajině vysoké, zelené, plné stromů všeho druhu, starých, světlých i temných – znáte mnozí ostrovy cypřišů a tují v Itálii – zvedne se těsně u sebe mnoho hranatých věží různé výšky. Sem a tam s cimbuřím. Jsou šedé a tak malebně, pitoreskně k sobě připojené, že člověk očím nevěří.

Silueta nevýslovně jímavá, dojem čehosi prastarého, ale pyšného – hřeben předpotopního, zkamenělého, obrovského ještěra, který jako by se byl, smrtelně zraněn, schouklil do oblouku a pak se již nepohnul.

Škoda každého slova o tom!

Když jsem pak před prastarou branou s kamenným znakem opustil vůz a kráčel uzoučkou ulicí vysokých, neomítnutých domů zbudovaných z hnědavé opuky, ulicí, kde se jen sem a tam objevil člověk, přešel a pak bylo zase ticho, došel jsem až na první náměstí s radnicí a kolegiátním chrámem. Tu se můj zrak zvedl nad střechy budov a já se již mohl dotýkat těch starých, rozpukaných, různě vysokých věží bez zakončení a nahoře často travou zarůstajících, nad nimiž se proháněla mračna povykujících kavek; vše jen nejnuteněji, nejchuději udržované v jednom slohu, v jednom tónu – výraz jedné myšlenky v určitou chvíli vyvřelá a zachycená – a musil jsem zaplakat a říci si v duchu: toto je ono! Kus mého života! Pantheon, v němž bych, ať by byl kdekoli, chtěl odpočívat navěky.

Tehdejší město jsem viděl, bohužel, v tomto stavu naposled.

Neboť zatím restaurační horečka a zvědavost cizinců začala řádit i v tomto nejvzácnějším stavitelském zázraku. Vždy, kdykoli jsem přijel, viděl jsem tu či onu věž „opravenou“, ten či onen dům vyspraven, ba i omítnut. Dnes je San Gimignano parádním kusem obnovené starobylosti, ale i v tomto hávu je vždy památností, jaké druhé není na světě.

Staletí se těch věží a těch lidí nedotkla. Věk Dantův se ti nabízí nejen ve své skořápce, ale i v jádru. Neboť zdejší lidé zůstali takoví, jací byli v dobách vzniku svého rodiště.

Těžce jsem tehdy dostal kumbál pro přenocování, obtížně mi hostinský sehnal velmi primitivní večeři. Ale víno – inu, tamější víno je znamenité. Na chloupek drsné, na chloupek sladké, ale ohnivě, a když do sebe vpravíš několik doušků, jsi stejně naivním dítětem jako přemoudrěným filosofem.

Když jsem se po večeři ještě celou hodinu toulal tímto už úplně temným, strašidelně tichým městem se živoucími duchy osmi věků, těžko jsem již rozeznával obrysy stíhlých věží. Potom jsem usedl na roubení románské studny uprostřed náměstí, zavřel oči, naslouchal stříbrnému zvuku vodního pramene, živlu důvěrnému a intimnímu – a ozývalo se ve mně zároveň vše, co se tu odehrávalo, jásalo, bouřilo, bojovalo v záplavě krve, ale přitom se modlilo s fanatickou vírou v šerém stánku božím – nikde se nic nešustlo – spali i černí, křiklaví opeřenci –, a já v této chvíli věděl: jsem nepatrné zrníčko, pleva, prášek, ale jsem i titán. Neboť jsem bratrem těch, kdož budovali tyto vzdorné, cimbuřimi věncené věže. Se zdviženýma rukama, meči, vytrženými z pochev, ale s očima blouznivě zírajícíma k obloze a s ústy, která zpívala zbožné chorály.

Ach, San Gimignano! Spatřím tě ještě, než zaniknu?